

транзакцій, а також здійснювати більш точне та глибоке прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства на основі аналізу великих обсягів структурованих та неструктурованих даних. Технологія блокчейн, завдяки своїй децентралізованій, прозорій та криптографічно захищеній архітектурі, має потенціал революціонізувати процеси обліку та аудиту, забезпечуючи безпрецедентний рівень надійності, прозорості та захищеності облікових даних, мінімізуючи ризики фальсифікації та несанкціонованого втручання. Таким чином, автоматизація перестає бути лише інструментом для оптимізації операційних витрат та підвищення продуктивності праці бухгалтерів. Вона стає ключовим фактором фундаментальної трансформації бухгалтерського обліку в інтелектуальну, аналітичну, прогностичну та безпечну систему, яка відіграє стратегічно важливу роль у забезпеченні ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства, підвищенні його конкурентоздатності та забезпеченні сталого розвитку в умовах стрімко зростаючої складності та динамічності цифрової економіки.

Список використаних джерел

1. Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., Куц В. І. Трансформація форм бухгалтерського обліку в умовах розвитку Digital-технологій. *Економічний простір*. 2021. № 168. С. 132-137.

2. Орлов І. Організація бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2022. Вип. 1. С. 265-274.

3. Поліщук О., Михайловина С., Матрос О. Проблеми та перспективи розвитку обліку в комп'ютерному середовищі. *Ефективна економіка*. 2024. № 2. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3104>.

Сирцева С. В.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв

ПОСЕРЕДНИЦЬКІ ПОСЛУГИ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ТА ПОДАТКОВІ НАСЛІДКИ

У сучасних умовах глобалізації та розширення міжнародних відносин підприємства все частіше вдаються до залучення посередників у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Це дозволяє ефективніше входити на зовнішні ринки, зменшувати витрати на логістику, митне оформлення, пошук контрагентів тощо. Однак використання посередницьких послуг породжує низку облікових та податкових питань, які потребують чіткого

нормативного регулювання та правильного відображення в бухгалтерському та податковому обліку.

Посередницька діяльність у зовнішньоекономічній сфері реалізується, зокрема, через комісійну торгівлю, агентські та брокерські договори. Основними обліковими аспектами таких операцій є:

1. Чітке розмежування доходів і витрат між принципалом та посередником. Згідно з п. 6.2 НП(С)БО 15 «Дохід» [1], суми надходжень за договорами комісії, агентськими та іншими аналогічними договорами на користь комітента, принципала тощо не визнаються доходами посередника. Тобто, товари, послуги та кошти, що проходять транзитом через посередника, не формують його дохід чи витрати. Лише сума комісійної винагороди визнається доходом посередника як виручка від реалізації послуг.

2. Облік винагороди у замовника:

- якщо посередник використовується для продажу – винагорода включається до витрат на збут (Дт 93);

- якщо через посередника здійснюється купівля товарів або послуг – винагорода обліковується у складі вартості активів або витрат, пов'язаних з їх придбанням (Дт 15, 20-28, 91, 92, 94, 97).

3. Курсові різниці у посередницьких ЗЕД-операціях. При наявності валютних розрахунків, виникають курсові різниці за монетарними статтями (заборгованість, іноземна валюта), які за загальним правилом мають бути віднесені на розрахунки з замовником, оскільки посередник діє від імені та на користь замовника. Це відповідає положенням Цивільного кодексу України, зокрема ст. 1014 та 1024 [2].

4. Операції з іноземною валютою. Посереднику не рекомендовано самостійно купувати іноземну валюту для розрахунків з нерезидентами, оскільки банки здійснюють таку купівлю лише на підставі відповідних договорів з клієнтами-резидентами. У разі браку власної валюти та відсутності валютних надходжень, посередник може зіткнутися з неможливістю виконання валютних зобов'язань.

5. Визначення митної вартості товару у випадку імпорту або експорту через посередника. Митна вартість імпортованих товарів через посередника визначається на підставі фактичної ціни контракту між замовником і постачальником, незалежно від участі посередника. Вартість винагороди посередника не включається до митної вартості, якщо вона не є складовою ціни контракту.

Якщо посередник діє від свого імені, митна вартість визначається за його контрактом. При експорті – митна вартість використовується для статистичних та контрольних цілей, але її правильне декларування також важливе.

6. Документальне оформлення розрахунків між сторонами згідно з зовнішньоекономічним договором (контрактом). Особливу увагу слід приділяти правильному оформленню первинних документів, зокрема актів наданих послуг, рахунків-фактур, митних декларацій тощо.

Особливістю посередницьких послуг є те, що їх оплата, як правило, залежить від кількості виконаних посередником дій або доручень. Щоб отримати свою винагороду, посередник повинен відзвітувати перед замовником про виконану роботу. Це звітування може здійснюватися шляхом:

- подання акта наданих послуг;
- складання спеціального звіту, наприклад звіт комісіонера, в якому детально описані всі дії, здійснені на виконання договору;
- надання підтвердних документів (оригіналів або копій), які підтверджують фактичні витрати, понесені в процесі виконання доручення [3].

Здійснені витрати, які не є винагородою, але підлягають компенсації, повинні бути обґрунтованими та документально підтвердженими (рахунки, чеки, транспортні документи, митні квитанції тощо). У договорі зазвичай передбачається порядок такого звітування, терміни, форма подачі звіту та строки оплати винагороди.

Наявність належним чином оформленого звіту є підставою для визнання доходу посередника та для відшкодування витрат, понесених у межах виконання договору.

7. Для суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності важливо враховувати також валютне регулювання та обов'язковість валютного контролю при розрахунках за зовнішньоекономічними контрактами.

8. Визнання комісійної винагороди як об'єкта оподаткування ПДВ. У разі, якщо посередник є платником ПДВ, комісійна (агентська) винагорода, отримана ним за посередницькі послуги, є об'єктом оподаткування ПДВ згідно з п. 185.1 Податкового кодексу України [4].

Послуги посередництва вважаються окремою операцією, незалежною від предмету договору між замовником і третьою стороною (наприклад, комітентом і покупцем). Посередник зобов'язаний нарахувати ПДВ 20% на суму винагороди та скласти відповідну податкову накладну на замовника.

Товари/послуги, які передаються через посередника, не є об'єктом ПДВ для нього, якщо він діє від імені замовника. Саме замовник (наприклад, комітент) визнає ПДВ з продажу товарів/послуг.

Якщо посередник діє від свого імені, то операція проходить у його обліку як продаж, і він визнає ПДВ за повною вартістю товару/послуги.

Щодо податкових наслідків, основними питаннями є:

- визначення бази оподаткування ПДВ та податку на прибуток за посередницькими договорами;

- врахування витрат на посередницькі послуги при формуванні фінансового результату;
- уникнення подвійного оподаткування при операціях із нерезидентами.

Таким чином, посередницькі послуги є важливим інструментом оптимізації зовнішньоекономічної діяльності. Водночас, їх використання потребує високого рівня облікової культури, дотримання чинного законодавства України у сфері бухгалтерського обліку, податкового та митного регулювання. Правильне документальне оформлення та своєчасне відображення таких операцій в обліку дозволяє уникнути фінансових ризиків та податкових санкцій, а також сприяє підвищенню ефективності міжнародної діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» ; наказ Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. №290 : станом на 03. лист. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.

2. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16 січня 2003 р. №435-IV : станом 09 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

3. Коваленко О. Посередницькі послуги у сфері ЗЕД. *uteka.ua*. 2024. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-ved-i-valyutnye-operacii-7-posrednicheskie-uslugi-v-sfere-ved>.

4. Податковий Кодекс України : Кодекс України від 2 грудня 2010 р. №2755-VI ; станом на 01 квіт. 2025 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html.

Степнова Д. Є.,
студентка I курсу, спеціальність «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Протасов В. В.,**
ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»
м. Житомир

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ВІДПУСКНИХ

Питання нарахування основної та додаткової оплати праці є надзвичайно важливими для працівників будь-якого підприємства, оскільки вона впливає на рівень матеріального забезпечення працюючих громадян. Особливої актуальності це питання набуває в умовах постійних змін законодавчого регулювання праці, трансформацій ринку праці та економічної нестабільності.